

Received / Makale Geliş Tarihi 16.10.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 25.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(102), 3415-3429

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10431460

Doç. Hamit Önal

<https://orcid.org/0000-0001-6990-5279>
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara / TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/054xkpr46>

Ozan Genç

<https://orcid.org/0000-0003-2073-1081>
Kırşehir Halk Eğitim Merkezi, Kırşehir / TÜRKİYE

Mucurlu Sanatçı Ali Rıza Güney'in Hayatı ve Sanatı¹

Life and Art of The Mucur Artist Ali Rıza Güney

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; Mucurlu mahalli sanatçı Ali Rıza Güney'in hayatı ve müzik sanatına katkılarının belirlenmesidir. Bu amaçla, Ali Rıza Güney'in sanat hayatında kimlerden etkilendiği, besteleri, derlemeleri, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Türk Halk Müziği (THM) repertuarına kabul edilmiş eserleri, farklı sanatçılar tarafından okunmuş eserleri ile icracı yönü ele alınmış ve Mucur yöresi müzik kültürüne katkıları ortaya konmuştur. Çalışma kaynak tarama ve görüşme tekniğini içeren nitel bir araştırmadır. Çalışmada konuyla ilgili notlar, kitaplar, arşiv dosyaları, nota, video, ses kayıtları ve fotoğraflar özgünlüğü kontrol edilerek incelenmiştir. Ayrıca Ali Rıza Güney'in TRT THM emekli ses sanatçısı kızı Emel Taşçıoğlu ile babasının hayatı ve sanatçı kişiliği hakkında görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, Ali Rıza Güney'in bir kültür aktarıcısı olarak Mucur yöresi Türk Halk Müziği kültüründe önemli bir yere sahip olduğu ve bu yönüyle gelecek nesillere aktarılması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mucur, Müzik, Ali Rıza Güney, Sanat, Müzik Kültürü.

ABSTRACT

This research aims to determine the life of Ali Rıza Güney, a local artist of Mucur, and his contributions to musical art. For this purpose, the influences of Ali Rıza Güney in his artistic life, his compositions, compilations, his works included in the Turkish Folk Music (THM) repertoire of the Turkish Radio and Television (TRT) institution, his works read by different artists and his performer aspect will be discussed. Ali Rıza Güney's contributions to Mucur's music culture were revealed. The qualitative research method and the model of literature review were used in the study. The research included the authentication of notes, books, archival files, music, video, audio and photographs. In addition, Ali Rıza Güney's daughter, Emel Taşçıoğlu, a retired TRT THM singer, was interviewed about the life and artistic personality of her father. As a result of the information obtained, it was determined that Ali Rıza Güney has an important place in the Turkish folk music culture of the Mucur region as a cultural transmitter.

Keywords: Mucur, Music, Ali Rıza Güney, Art, Music Culture.

1. GİRİŞ

Kırşehir, Orta Anadolu bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan ve komşu illerden özellikle Yozgat, Ankara, Kırıkkale, Aksaray ve Niğde'nin kültürel yapısıyla bütünleşen sosyo-kültürel kimliği ile tarih boyunca önemli bir konuma sahip olmuştur. Bu şehir çok eski çağlardan itibaren, farklı toplumların geçiş güzergâhı olmuş ve bu insanlar aynı zamanda bu topraklara yerleşerek kalmışlardır. 1921'de bağımsız mutasarrıflık yapılarak 'Kırşehri' olan şehrin adı, Kırşehir olarak değiştirilmiştir (Altınok, 2013: X).

Kırşehir'i de içine alan Orta Anadolu kültürü, her yönüyle incelenmeye değer pek çok özelliği barındırmaktadır. Özellikle çok eski tarihlerden itibaren yerleşim alanı olarak kıymet gören, bereketli topraklara sahip bu coğrafya, sadece toprağın altında değil üstünde de zengin bir kültür mirasına sahiptir (Özavcı, 2014: 2). Bu zenginliklerden belki de en önemlisinin müzik kültürü olduğunu söyleyebiliriz.

Kırşehir yöresi halk müziğine ilişkin ilk bilgilerin 1916 yılında belirlendiği, yaklaşık altmış dört adet ezginin ise ilk olarak 1945'te derlendiği görülür (Şenel, 1999: 105, Yönetken, 1945, aktaran, Turhan vd., 2000: 16-21). Tokel (2004: 15), Kırşehir yöresi abdal müziğini şu şekilde açıklamaktadır:

¹ Bu makale, "Her Yönüyle Mucur" Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur (7/10/2021 Kırşehir).

Kırşehir’de mevcut bulunan bu kültür zenginliğinin bir kolu, kitaba, yazıya, kültüre dayalı geleneğin bir uzantısı olarak peşrevler, divanlar, semailer ve koşmalardan oluşuyor; diğer bir kolu ise kalabalık Türkmen aşiretlerinin asırlar öncesine ait saz ve söz kültürlerinin, Anadolu şartlarındaki ifadesi olan Aydest Bozlakları, Türkmaniler, Halaylar ve oyun havalarından oluşuyor. Bu alanın en orijinal damarlarından birini hiç şüphesiz yöre müziğine damgasını vuran, ‘Orta Anadolu Türkmen/Abdal müziği’ teşkil etmektedir.

Anadolu halk müziğinin çok kültürlü olması yanında, Kırşehir yöresi halk müziği kültürünün Alevi ve Türkmen kültürlerinin birleşimiyle oluştuğu görülür. Hacı Bektaş-ı Velî’den Koyun Abdal’a doğru uzanan bu halk müziği kültürü, köy ve kent, yerleşik ve göçebe, sözlü ve yazılı kültürlerin bir araya gelmesi, ayrıca birlikte yaşamayı düzenleyen Ahiliğin merkezinin Kırşehir olması sonucunda çok kültürlü bir yapıda ortaya çıkmıştır. Hem kültürdeki hem de müzikteki Alevi-Abdal birlikteliğinin en önemli göstergesi, Abdal müzisyenlerin kendilerinden önceki Alevi âşıkların şiirleri üzerine kendi ezgilerini yaratmalarıdır (Turhan vd., 2000: 31).

Kırşehir, müzik kültürü olarak Türk Halk Müziği (THM) kültürü içinde önemli bir yere sahiptir. Yörede yakılmış olan türküler, ağıtlar ve destanlar bu kültürün en önemli örneklerindedir. Bu örnekleri temsil eden halk içerisindeki aşiret ise “Abdallar” dediğimiz kesimdir. “Abdalların Horasan ve civarında yaşayan bir Türkmen aşiretine mensup olduğunu, Moğol baskısı ve diğer sosyal olaylar nedeniyle Anadolu’ya geldiklerini söyleyebiliriz. Bunların Anadolu’nun hemen hemen her bölgesinde yaşadıklarını da biliyoruz” (Altınok, 2013: 2).

Abdallarda saz çalma ve türkü söyleme geleneği, yörenin düğünlerinde, asker uğurlamalarında ve çeşitli eğlencelerinde günümüzde de devam etmektedir. Kırşehir’in şehir merkezinde olduğu gibi ilçelerinde de Abdallık geleneğini sürdüren mahalli sanatçılar, yukarıda bahsedilen benzer ortamlarda tercih edilen yegâne sanatçılardır.

Yöredeki müzik kültürü Abdalların bu yöreye göç etmeleri ile farklı bir yapıya bürünmüştür. Bazı tasavvufi kaynaklara göre Abdallar “Saç ve sakalları birbirine karışmış, solgun yüzlü, hareketsiz, işsiz güçsüz, çocuksuz, yeryüzünde tek bir dikili ağacı bile bulunmayan ve yalnızca kendilerine gösterilen hedefe ulaşmak için katılacakları yarınki yarışa bugünden idman yaparak hazırlanan kişiler” (Uludağ, 1988: 59) olarak anlatılmaktadır.

Yörede çok önemli müzik temsilcileri bulunmaktadır. Başta Âşık Said olmak üzere, Muharrem Ertaş, Çekiç Ali, Şemsi Yastıman ve son Abdal olarak nitelendirilen Neşet Ertaş bunlardan en bilinenleridir. Abdal müzisyenler dışında âşıklık geleneğinin ve Abdal olmayan ozanların yaratımlarının az da olsa Kırşehir yöresi halk müziğinde var olduğu görülür. Ancak, Kırşehir yöresinde halk müziği geleneği profesyonel olarak Abdallara bırakıldığı için, yörenin halk müziği de çeşitli yönlerden tamamen Abdallara özgü olarak ortaya çıkar (Turhan vd., 2000: 31). Yukarıda belirtilen sanatçılar dışında eserleriyle, sazıyla ve sesiyle yöre müzik kültürüne katkılar sağlayan önemli isimlerden biri de Ali Rıza Güney’dir.

1.1. Yöntem

Nitel özellik taşıyan bu araştırmada merhum Ali Rıza Güney hakkında kaynak taraması ve kızı Emel Taşçıoğlu ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmede merhum Güney’e ait el yazması şiir defteri ve Kırşehir’in Mucur ilçesinde bulunan evinde strafordan yapılmış dekoratif ürünler gözlenmiş ve fotoğraflanmıştır.

2. BULGULAR

Mucur², Kırşehir ilinin altı ilçesinden biridir. Şahin’e göre (2006: 8), tarihi çok eskilere dayanan Mucur’un; etrafındaki, höyük, in, mağara ve harabelerden, çevreden çıkan eski eserlerden, pişmiş topraktan yapılmış iki boğa heykelinden, diğer tarihi eser, kalıntı ve bilgilerden, Lüviler’den (M.Ö. 3000) ve Hititler’den (M.Ö. 1800-1200) beri yerleşim alanı olduğu bilinmektedir.

Mucur ilçesinde yaşayan insanlar da tıpkı Kırşehir’de olduğu gibi müzikli eğlence tertiplerinde Abdalların aktif rol almasını tercih etmektedirler. Bu noktada Mucur ilçesinin müzik kültürünün aslında Kırşehir ilinden esinlendiğini ve bu kültürün devamı olduğu söylenebilir.

² Mucur: Ermenice.1. Kömür kırıntısı, mıcır. 2. Yol yapımında kullanılan taş kırıntısı. 3. *mec.* Bir şeyin işe yaramayan bölümü. Göz hastalığı, trahom. Sekiz kilo alabilen bir tahıl ölçüğü. Göçük adlı hububat ölçüğünün yarısı kadar büyüklükte olan basık silindir biçiminde ölçü aracı. (Güllüce - Gümüşhacıköy - Amasya; Akbaş, Güdül, Yurtbeyi - Gölbaşı -Ankara) 2. Şiğin yarısı kadar olan bir değirmenci ölçüğü. (Dereyazıcı - Alaca - Çorum.). Özel isim: Kırşehir iline bağlı ilçelerden biri. (Link 2)

“Bir dönem ünlü halk ozanı Karacaoğlan³ Mucur’a gelip bir kahvede Mucur halkına şu türküyü söylemiştir” (Altınok, 2013: 53).

İncecikten bir kar yağar	Evlerinin önü çardak
Tozar Elif, Elif deyi	Elif’in elinde bardak
Deli gönül Abdal olmuş	Sanki yeşilbaşlı ördek
Gezer Elif, Elif deyi	Yüzer Elif, Elif deyi
Elif’im uğru nakışlı	Karacaoğlan eğmelerin
Yavru balaban bakışlı	Gönül değmez değmelerin
Yayla çiçeği kokuşlu	İliklemiş düğmelerin
Kokar Elif, Elif deyi	Çözer Elif, Elif deyi
Elif kaşlarını çatar	
Gamzesi sineme batar	
Ak elleri kalem tutar	
Yazar Elif, Elif deyi	

Karacaoğlan’ın Kırşehir ili sınırlarından ayrılırken söylediği türkü ise halen birçok sanatçının söylemekte olduğu ve halkın belleğinden silinmediği görülmektedir (Altınok, 2013: 55).

Gül yüzlü yârimden ayrı düşeli	Aktı gözüm yaşı oldu revane
Her günüm bir yıla döndü gidiyor	Bir ateş koyuldu şimdi cihane
Yine zindan oldu dünya başıma	Bir selam söyleyin bari canane
Sinem ateşlere yandı gidiyor	Hâlim bir Mevla’ya kaldı gidiyor
Hayal mayal oldu şu bizim eller	Karacaoğlan der ki durmam bu yerde
Dostun bahçesinde açıldı güller	Sarı Haliloğlu düşürdü derde
Her seher her sabah öter bülbüller	Güzeller diyarı şu Kırşehir’de
Aşkı bu serime koydu gidiyor	Gözümünden kanlı yaş aktı gidiyor

Karacaoğlan’ın Mucur halkına hitabının, ilerleyen zamanlarda türkü söylemiş olan halk ozanlarına da ışık tuttuğu görülmektedir.

Mucur, bulunduğu konum ve kültürel ortam itibarıyla, yurdumuzun birçok yöresinde olduğu gibi bağrımdan çok sayıda halk ozanı⁴ çıkartmış önemli bir merkezdir.

2.1. Ali Rıza Güney

Ali Rıza Güney, 21.02.1934 tarihinde Kırşehir’in Mucur ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babasına Zaptiyenin Ömer, annesine ise Güvel’in Ümüştü denirdi (Güney, 2015:1). Babasının belirli bir mesleği yoktu, geçinmek

³ 17. yüzyıl âşık edebiyatımızın en önemli temsilcilerinden birisidir. Karacaoğlan şiir geleneği içinde onun ait olduğu çevrenin, doğanın, gezip dolaştığı Anadolu coğrafyasının, doğup büyüdüğü, geliştiği toplum yapısını; insan ilişkilerinin; kısaca maddi manevi bütün kültürel nakışların yer aldığı görülebilir (Altınok, 2007: 217).

⁴ Âşık Mehmet Şeyhi (Mucur, Geycek köyü), Âşık Mahmut (Mucur, Hamidiye Mahallesi, 1822-1914), Âşık İbik (Mucur, Dalakçı Köyü, 1838-1924), Hacı Bayram Yaprak (Mucur, 1886-1977), Meryem Genç (Mucur, Dalakçı Köyü, 1892-1954), Âşık Ahmet Çelebi (Mucur, Geycek Köyü, 1897-1979), Âşık Hasan Nebioğlu (Mucur, 1902-1988), Mehmet Köksal (Mucur, 1911-1978), Ali Osman Kıyak (Mucur, 1912-18.09.1994), Kamil Bozdağ (Mucur, 1914-1994), Zeynep Demir (Mucur, Avcı köyü, 1914-1978), Veli Recai Velibeyoğlu (Mucur, 1916-30.04.1991), Âşık Niyazi Sapmaz (Mucur, Geycek Köyü, 1920-04.05.1998), Abdullah Yıldırım (Mucur, 1921-05.07.2004), Âşık Asaf Sargın (Mucur, Geycek Köyü, 1922 - ...), Şükrü Barış (Mucur, 1923-20.06.2001), Hacı Hasan Akan (Mucur, Küçükçavak köyü, 1924 - ...), Âşık Mehmet İhsan Süter (Mucur, Geycek köyü, 1924-20.06.2007), Veli Kangal (Mucur, 1924 - ...), Âşık Hüsamettin Güney (Mucur, 1926-16.05.2016 Ali Rıza Güneyin Abisi), Hulusi Aksoy (Mucur, 1926 - ...), Âşık Yakup İnönü (Mucur, 1927-1983), Âşık Duran Şahin (Mucur, 1927-1966), Halil Cingiş (...Mucur, 1928-), Âşık Ömer Serviran (Mucur, 1928-...), Yağmur (İbrahim) Yücesan (Mucur, Kurugöl Köyü, 1929-22.12.1999), Âşık Hayri (Hayri Sapmaz) (Mucur – Kılıçlı köyü, 1931-18.06.1991), Yusuf Çerçi (Mucur, 1931-29.07.2009), H. Vahit Bulut (Mucur, Kurugöl köyü, 1932-...), Mehmet Şahin (Mucur, Kurugöl köyü, 1932-29.06.1987), Hasan Hüseyin Özeren (Mucur, 1932-1982), Halil Demirel (Mucur, 1933-15.04.1989), Mehmet Yılmaz (Mucur, Aflak köyü, 1859-1935), Nebi Veli Özkan (Mucur, 1936 - ...), Yalçın Ünal (Mucur, 1936-05.08.2016), Ziya Fikret Yılmaz (Mucur, Seyfe köyü, 1938-Hayatta), İbrahim Köksal (Mucur, Dalakçı köyü, 1955 - Hayatta) ve Ahmet Şahinoğlu (Mucur, 1959 - ...) (Bulut, 1983: çşt. syf.).

için eline ne iş gelse yapardı. Ali Rıza Güney 8-9 yaşlarında iken babası kasaplık yapmaya başladı. Bunun yanı sıra babası bir de küçük bir lokanta açtı. Ali Rıza Güney burada çalışan aşçıdan yemek yapmayı öğrendi ve hem lokantada hem de kasapta babasına yardım ediyordu (Link 1).

Lokantayı başka bir tanıdıklarına devrettikten sonra, Ali Rıza Güney 1948 yılında küçük bir köfteci arabası yaparak ailesine maddi anlamda destek vermek için Mucur'da ilk seyyar köftçiliği başlattı. Askerlik çağı gelen Ali Rıza Güney köfte arabasını abisi Mahmut Güneye devredip, askerlik hizmetini tamamladı ve 1956 yılında Ankara'da Elektrik-Gaz-Otobüs (EGO) işletmesinde memur olarak işe başladı. 1958 yılında eşi Maviye ile evlendi ve iki oğlu bir kızı oldu. Gündüzleri EGO'da çalışıp geceleri düğünlerde, konserlerde ve hatta gazinolarda bağlama çalarak hem çocukluktan beri çok sevdiği bağlamasını icra ediyor hem de ekonomik anlamda evine katkı sağlıyordu (Güney, 2015:1).

Resim 1. Ali Rıza Güney'in Sahnede Çaldığı Bağlama

Çocukları Emel, 5; Ertuğrul, 9; Ekrem, 11 yaşında iken 'Güney Kardeşler' adıyla bir müzik grubu kurarak sahne çalışmalarına çocukları ile on sene devam etmiştir. Grupta baba Ali Rıza bağlama, Emel solist, Ekrem darbuka, Ertuğrul da kaşık çalmıştır. Güney Kardeşler olarak birçok konser ve sayısız televizyon programları yapmışlardır (Güney, 2015: 1).

Resim 2. Güney Kardeşler Plak Kapak Fotoğrafi

Resim 3. Güney Kardeşler Repertuar Defteri (Emel Güney Kişisel Arşiv)

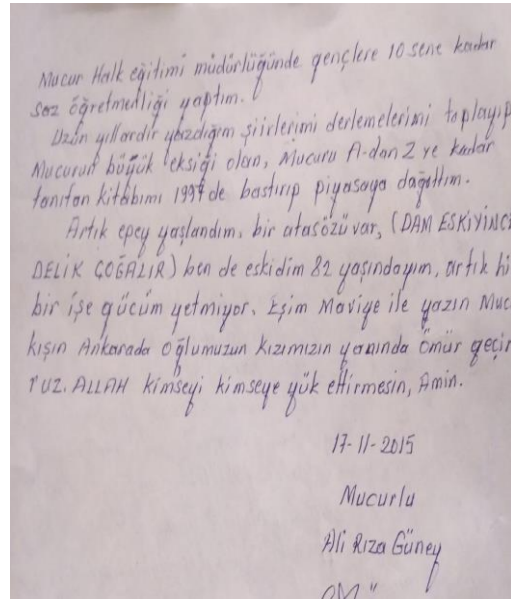
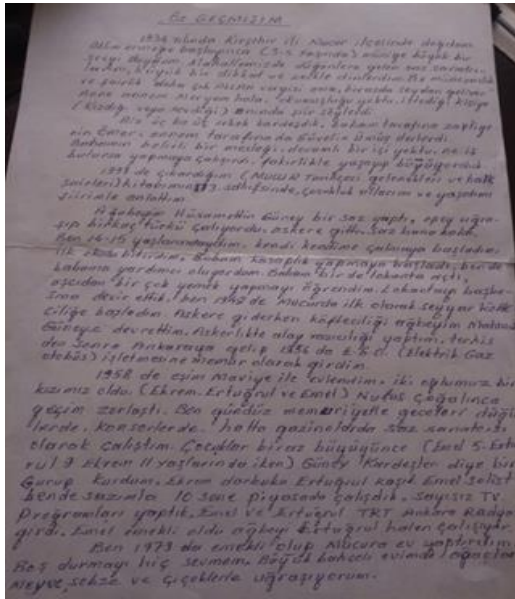
Resim 4. Repertuar Defteri İlk Sayfası (Emel Güney Kişisel Arşiv)

EGO işletmesinden 1979 yılında emekli olan Ali Rıza Güney Mucura yerleşmiş ve hayatının son zamanlarını bu küçük ve şirin ilçede kendisine ait bahçeli evinde geçirmiştir (Resim 5).

Resim 5. Ali Rıza Güney'in Son Zamanlarını Geçirdiği Mucur İlçesindeki Evi (Emel Güney Kişisel Arşiv)

Mucur'a yerleştikten sonra kendisini Mucur Halk Eğitim Müdürlüğü'nde bağlama çalmaya adanmış, Mucurlulara on yıl kadar bağlama dersi vermiştir. Ali Rıza Güney yazmış olduğu şiirlerini, derlemelerini ve Mucur ilçesi hakkında yapmış olduğu araştırmalarını 1997 yılında bir kitap haline getirmiştir (Güney, 2015: 2).

Resim 6. Ali Rıza Güney'in Kendi El Yazısı İle Yazılmış Yayınlanmamış Özgeçmiş (Hatırat) (Emel Güney Kişisel Arşiv)

2.2. Sanatçı Kişiliği

Ali Rıza Güney müzik hayatına ağabeyi Hüsametdin Güney'in yapmış olduğu bağlama ile başlamıştır. Ali Rıza Güney daha sonraları bağlama çalmayı ilerleterek müzik hayatına ilk adımlarını atmıştır. Küçük yaşlarda çevrelerinde yapılan düğünlerdeki müzik icracılarını dikkatle izleyen Ali Rıza Güney'in yaşı ilerledikçe müziğe olan aşkı daha da artmıştır. Ali Rıza Güney kendi yazdığı öz geçmişinde müzik ile olan bağını şöyle ifade etmektedir: "Ağabeyim Hüsametdin Güney bir bağlama yaptı, epey uğraşmış birkaç türkü çalıyordu, askere gitti bağlama bana kaldı. Ben 14-15 yaşlarındaydım. Kendi kendime çalmaya başladım. Bu müzisyenlik ve şairlik daha çok Allah vergisi ama biraz da soydan geliyor. Anneannem Meryem hala, okumuşluğu yoktu, istediği (kızdığı veya sevdiği) kişiye anında şiir söylerdi" (Güney, 2015: 1). Ali Rıza Güney 14-15 yaşlarında eline aldığı bu bağlamayı hayatının bir parçası olarak görmüş ve yaşadığı birçok olayı bağlaması ile seslendirmiştir.

Emel Taşçıoğlu ile yapılan görüşmede (03 Mayıs 2023), babasının çok keyifli ve lezzetli bağlama çaldığını, çok fazla acelite yapmadığını, bağlaması ile çaldığı her türkünün hakkını verdiğini söylemektedir.

Bağlama çalmasının yanında şiir yazma yeteneği de bulunan Ali Rıza Güney, başından geçen birçok olayda, ülkenin düştüğü zor durumlarda, kendisini etkileyen her konuyla ilgili olmak üzere hemen kalemını alarak şiirler yazmış, bunlardan bazılarını besteleyerek türkü haline dönüştürmüştür (Nota 1, 2, 3, 4, 5).

Doksanlı yıllarda oldukça meşhur olan “Aman Aman Elmalı” ile söz ve müziği kendisine ait olan “Bekâr Gezelim” adlı eserleri, Ali Rıza Güney’in sanat yaşamındaki en önemli iki çalışmasıdır.

Ali Rıza Güney sanat hayatında sadece müzik ve şiirle uğraşmamış aynı zamanda el sanatları ile de ilgilenmiştir. Yaşamının son dönemlerinde Mucurdaki evinde minyatür hayvan maketleri yaparak farklı sanat ve zanaat alanlarında yeteneğini ortaya koymuştur. Sanat hayatında araştırmalar yaparak Mucur halk kültürü ve Mucur müzik kültürüne önemli katkılar sağlamıştır. 1997 yılında yayınlanan kitabında kendi araştırmaları sonucunda Mucurlu şairlerin şiirlerine yer vermiştir. Bu yönü ile de araştırmacı ve derlemeci bir kimliğe sahip olduğu söylenebilir. Kızı Emel Taşçıoğlu ile yapılan görüşmede Babası Ali Rıza Güney’in arşivciliği ile ilgili olarak çok sayıda doküman biriktirdiğini, bu nedenle de adeta bir tarih geçmişi olduğunu söylemiştir. Bunun en güzel örneğinin Ali Rıza Güney’in askerden geldikten sonra, izlediği Türk filmlerinin listesini daktilo ile yazarak, gelecekte kullanmak amacıyla arşiv olması bakımından yıllarca sakladığını söylemektedir. Ayrıca kızı Emel, kendisinin kına gecesinde getirilen hediyelerin, davetlilerin ve mizahi bir anlayışla, davet edildiği halde düğününe gelmeyenlerin listesini tuttuğunu da söylemektedir. Hatta arşiv oluşturma anlamında, çocuklarının doğduğu günden itibaren 15 yaşına kadar yaşadığı kötü veya güzel her olayın önemli bölümlerini tarihleriyle birlikte kaydettiğini, bütün bu dokümanların halen elinde bulunduğunu söylemiştir.

Ali Rıza Güney’in kaleme aldığı şiirlerin; mizahi yönünün de bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan en önemli örnek ise “Sıçan Yavrusu” adlı türküsüdür. Türküye konu olan olay Ankara’da yalnız yaşadığı dönemde oturduğu evde geçmektedir. Evin tavanında bir sıçan yavrusu vardır ve tıktısıyla kendisini geceleri uyutmaz. Bu nedenle sıçan yavrusuna bir şiir yazıp bestelemiştir (Link 3).

Kızı Emel Taşçıoğlu ile yapılan görüşmede, babası Ali Rıza Güney’in bağlamada kullandığı düzen/düzenlerle ilgili olarak şunları söylemektedir. “Gerek bestelerini yaparken ve gerekse sahnede icra ederken, bağlamasında Kırşehir yöresinin alışlagelmiş abdal düzeni yerine o anki ruh haline göre hangi düzeni isterse o düzende icrasını gerçekleştirirdi. Son dönemlerinde ise kısa sap bir bağlaması vardı (Resim 4). Bağlamasıyla semah ve deyişlerin icrasına yönelmişti”.

Resim 4: Ali Rıza Güney’in Son Dönemlerinde Semah ve Deyiş Çalmak için Kullandığı Kısa Sap Çöğür Bağlaması

Ali Rıza Güney’in şiirleri, besteleri ve kendi eliyle yapmış olduğu maket hayvan figürleri başlı başına bir sanatsever olduğu ve sanatın sadece müzik yönüyle değil, resim, edebiyat ve el sanatları dallarında da kendisini yetiştirdiği anlaşılmaktadır (Resim 5, 6).

Resim 5. Boncuk, Ağaç Dalı ve Strafordan Yapılmış Minyatür Ağaç ve Kuş Maketleri

Resim 6. Strafordan Yapılmış Minyatür Baykuş, Güvercin ve Çeşitli Kuş Maketleri

2.3. Şiirleri

Ali Rıza Güney 1997 yılında yayınladığı kitabında, kendisine ait beş adet bestelediği şiirle birlikte, hayatın farklı yönlerini konu alan 48 adet şiire ulaşılmıştır. Bunlar: Su Gelir Bulanarak, Sıçan Yavrusu, Sazımın Türküsü, Zam, Kuyruk, Pazar, Kara Yazı, Söyle Nasıl Everelim, Ne İstersin Kulum Benden, Avcılık Hatırası, Mucurun Kömesi, Pek Çabuk Gittin, Emekli Memurum, Kuşlar, Bu Hayvan, Arkadaşım Osman'a, Koca Şehir Ankara, Avcılar, Mucurda Dört Mevsim İlkbahar, Kışın Ankara'da Pazar, Ağaç, Toprak, Telefon, Emekli Kimdir, Canım Su, İnsanlar, Ölüm, Trafik Kazası, Elektrik, İsteme, İçme, Hastane, Aranıyor, Ekmek, Arkadaşım Tekin Dokuz'a, Torunlarım, Koş Kardeş Emsan Alalım, Var Olsun Özgün Radyo, Ben Çocukken Mucurdaki Yıllarda, Kadınlarımız, Çocuklarımız, Mucur Haber Gazetemiz, Karagün Dostu Kızılay, Apartman, Bilemedik Bulamadık, İntizar, Baka baka, Şu Derenin Oylumu.

2.4. Bestelediği Şiirleri

Ali Rıza Güney'in bestelediği beş adet türküyeye ulaşılmıştır. Bunlar:

Su Gelir Bulanarak, TRT THM Repertuvar Sıra No: 3825, (Link 4, Nota 1)

Sıçan Yavrusu (Link 3, Nota 2)

Şu Derenin Oylumu (Bekâr Gezelim) (Link 5, Nota 3)

Zam (Nota 4) (Kaynak: Emel Taşçıoğlu)

Kuyruk (Nota 5) (Kaynak: Emel Taşçıoğlu)

3. SONUÇ

Ali Rıza Güney, gerek hayat hikâyesi ve gerekse yaptığı sanatsal çalışmalarını göz önünde bulundurulduğunda; iyi bir aile babası, çalışkan, disiplinli, şair, müzisyen, besteci ve arşivci kimliğiyle hem önemli bir kültür aktarıcısı hem de yeni nesiller için örnek alınacak bir kişilik örneğidir. Bu bakımdan çalışma, hem sanatsal yönü kuvvetli şahsiyetlerin tanınması hem de kültürümüze sağladığı katkıların ortaya çıkarılması ve geleceğe taşınması bakımından çok önemlidir. Belirtilen nedenlerden dolayı benzer çalışmaların farklı kültür bölgelerimizde yaşamış veya yaşıyor olan önemli kişilerle ilgili olarak yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Altınok, B. Y. (2013). Abdallar ve Neşet Ertaş. *Türk Yurdu Dergisi*, Sayı: 306, Ankara.

Altun, I. (2007). Karacaoğlan'da Şiirsel Bir İmge Olarak Giyim, Kuşam. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 35, 217.

Bulut, H. V. (1983). *Kırşehir Halk Ozanları*, Filiz Yayınları.

Güney, A. R. (2015). *Basılmamış Hatırat* (Resim 6).

Kişisel İletişim: Emel Taşçıoğlu. 3/Mayıs/2021.

Özavcı, K. (2014). Sanat ve İcra Tekniği Açısından Neşet Ertaş ile Muharrem Ertaş Arasındaki Farklılıklar. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). (360025). *Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fırat Üniversitesi*.

Şahin, H. (2006). *Geçmişten Bugüne Mucur ve Köyleri*. ISBN: 975:00640-0-3. Ankara.

Tokel, B. B. (2004). *Neşet Ertaş Kitabı* (4. Basım). Akçağ Yayınları.

Turhan, S., Kara M., Tan, N. & Gündüz, A. (2000). *Kırşehir Halk Müziği*. (1. Basım). Cem Web Ofset.

Uludağ, Süleyman (1988). Abdal. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C/1, İstanbul.

Linkler

1. Youtube. (20.08.2021). Ömür dedığın - güney ailesi (trt haber).

<https://www.youtube.com/watch?v=TwFvmqWRZ2Q&t=271s>

2. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (t.y). Genel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

3. Youtube. (20.08.2021). SIÇAN YAVRUSU / ALİ RIZA GÜNEY / KAYNAK KİŞİLERİM 10. BÖLÜM. <https://www.yandex.com.tr/video/preview/1626788511958961593>

4. Youtube. (20.08.2021). Emel Güney (Emel Taşçıoğlu) Aman Aman Elmalı Plak Kaydı. <https://www.youtube.com/watch?v=WA35VHZX3EQ>

5. Youtube. (20.08.2021). Emel Güney (Emel Taşçıoğlu) Yârim Koysun Suyumu (Bekâr Gezelim Orjinal). https://www.youtube.com/watch?v=cK-jJ40R_vc

Ekler:

Nota 1. Su Gelir Bulanarak İsimli Türkünün Notası (Link 4)

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 3025
İNCELEME TARİHİ : 26.1.1993

DERLEYEN
EMEL TAŞÇIOĞLU

YÖRESİ
ORTA ANADOLU

SU GELİR BULANARAK

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
ALİ RIZA GÜNEY

NOTAYA ALAN
EMEL TAŞÇIOĞLU
ERTUĞRUL GÜNEY

(SAZ--

SU GE LİR BU LA NA RA... K BAH ÇE Yİ DO LA NA RA... K

BU NA CAN MI DA YA NI... R DA YAR GEÇ Tİ SA L LA NA RA... K

A MAN A MA... N E... L MA LI (YAR) SE Nİ NER DE BU... L MA LI
SE Nİ BULDU ĞU... M YE R DE DE Sİ Kİ Sİ Kİ SA... R MA LI

GENÇTÖREK

SU GELİR BULANARAK, BAHÇEYİ DOLANARAK
BUNA CAN MI DAYANIR YAR GEÇTİ SALLANARAK

SU GELİR KÜTÜĞÜNDEN, İÇLİMEZ KÖPÜĞÜNDEN
YILAN OLSAM SARILSAM, O YARIN TOPUĞUNDAN

AMAN AMAN ELMALI, SENİ NERDE BULMALI / BAĞLANTI
SENİ BULDUĞUM YERDE DE SIKI SIKI SARMALI

SU GELİR MİLENDİRİR ÇAYIRI ÇİMLENDİRİR
O YARIN KAŞI GÖZÜ DİLSİZİ DİLENDİRİR

HAYUZU DOLANDIRMA, SUYUNU BULANDIRMA
PEK DE GÜZEL DEĞİLSİN, GÖYNÜMÜ BULANDIRMA

Nota 2. Sıçan Yavrusu İsimli Türkünün Notası (Link 3)

Sıçan Yavrusu

Güfte: Ali Rıza Güney
Beste: Ali Rıza Güney
Yöre: Kırşehir/Mucur
Nota Tarihi: 20.08.2021

Notaya Alan: Ozan Genç
Kaynak Kişi: Emel Taşçoğlu

Bi zim ev de var bir sı çan yav ru su
I şık sö ner baş lar tı kır tı kı ra
Ba zen gün düz ge lir ha tır sor ma ğa
Diş ler bi rer in ci kuy ruk up u zun

Ge ce le ri ö ter o nun bo ru su U yan dı rır be ni ge ce ya rı sı
Uy ku mu a rar sı mız hak ge ti re E hem mi yet ver mez bi zim te ki re
Ka fir bi re bir dir si nir boz ma ğa Ko va lar sım git mez şur dan şu ra ya
Ö dü pat lar on dan ev de ki kı zın Hiç bir şey giy mez ne kı ş ne ya zın

Ça lar sa at mi ol dun sı ça n yav ru su
Kah ra man mı ol dun sı ça n yav ru su
Ar ka da şım mı ol dun sı ça n yav ru su
Mo da cı mı ol dun sı ça n yav ru su

SON

Nota 3. Şu Derenin Oylumu (Bekâr Gezelim) İsimli Türkünün Notası (Link 5)

Şu Derenin Oylumu

Güfte: Ali Rıza Güney
Beste: Ali Rıza Güney
Yöre: Kurşehir/Mucur
Nota Tarihi: 20.08.2021

Nota Alan: Ozan Genç
Kaynak: Plaktan Yazıldı

1. 2.

Şu de re nin
Şu de re nin
Dam lar da ya

oy lu mu Eğ ri koy dum
en gi ni Bu la ma dım
ta ya ta Sı zı gir di

boy nu mu Eğ ri koy dum
den gi mi Bu la ma dım
be li me Sı zı gir di

boy nu mu Ben bu dert ten ö lür sem
den gi mi Ben bu dert ten öl mez dım
be li me Bu na sıl sev da i miş

Ya rim koy sun su yu mu
Ya rim yık tı ben di mi
Kur ban o lam ö lü me

A lim koy sun su yu mu
Ya rim yık tı ben di mi
Kur ban o lam ö lü me

A man gı ze lim Bu se ne de be kar
Şe ker e ze lim

ge ze lim On bir ay da böy le

ge ze lim

SON

Nota 4. Zam İsimli Türkünün Notası

Zam

Güfte: Ali Rıza Güney

Beste: Kalenin Bayır düzü Türküsünün üzerine yazılmıştır.

Yöre: Karşehir/Mucur

Nota Tarihi: 20.08.2021

Notaya Alan: Ozan Genç

Kaynak Kişi: Emel Taşçıoğlu

♩

Saz.....

3

Me mu run yüz de yü zü Saz.....
 Zam lar za mın üs tü ne
 Zam mil le ti şa şır tı

5

Ha rap ey le di bi zi Saz.....
 Bu zam la rın as lı ne
 Pi lav Çor ba pi şirt ti

7

Es naf ne re de i se
 Mem le ket kal kı nır sa
 Yüz de yüz ler hiç ol du

8

Yü ze cek de ri mi zi E te zam ya ğa zam
 Bu mil le tin su çu ne
 Mil le tin ben zi sol du

10

Tar ha na ya ek me ğe bul gu ra zam

11

Zam lar öl dür dü a man SON

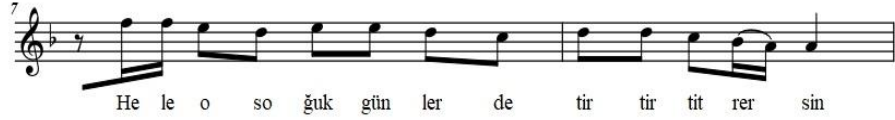
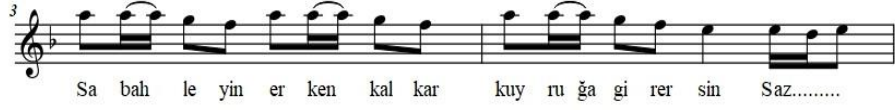
♩

Nota 5. Kuyruk İsimli Türkünün Notası

Kuyruk

Güfte: Ali Rıza Güney
Beste: Ali Rıza Güney
Yöre: Kırşehir/Mucur
Nota Tarihi: 20.08.2021

Notaya Alan: Ozan Genç
Kaynak: Emel Taşçioğlu

18

sa bır tii ken di Saz.....

20

Ça ma şır lar sır tı mız da yi ne bit len di Saz.....

22

Ko ca ka rı ev de yi ne yi ne dert len di Saz.....

24

Saz.....

26

A ra dı ğın hiç bir şe yi bu la mı yor sun Karaborsa

28

Bu lur san da kuy ru ğa gi rip ala mı yor sun Saz.....

30

E ve gi dip ha nım dan da da yak yi yor sun

32 Ah.....

34 Ço luk ço cuk Saz..... bü yük kü çük Saz..... yet miş lik ih ti yar lar

37 bel le ri bü kük Saz..... Ah..... Kop sun bu kuy ruk

41 böy le tür kü yü biz ye ni duy duk. Saz.....

44 Saz..... Her kes di zil miş kuy ru ğa

46 mec bur o luy biz de uy duk SON